

312 Lib. III. P. III. De Martyrum

Tertul.

mis. Expendas modò pro nostris Martyribus pulchra Tertull. verba lib. ad Martyras cap. 1. *In primis ergo benedicti nolite contristare Spiritum S. qui vobiscum introit carcerem : si enim non vobiscum nunc introiisset, nec vos illuc hodie fuissetis. Et ideo date operam, ut illic vobiscum perseveret, ita vos inde perducat ad Dominum.* Vides nequam potuisse ingredi martyrii stadium, & congregdi cum hoste Martyres, nisi duatore, & præside Spiritu Sancto? Vide S. Irenæum lib. 5. cap. 9. ubi de Spiritu Sancto cum Martyribus cooperario.

1095 Denique bravum, seu certaminis præmium proponitur corona æternitas locus assignatus in ordine civium, qui in cælis est Angelorum ordo. Sapi. 10. 10. Ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: id est, propofuit præmium, quo invitat ad luctam, ad perferenda dira quæque conlante, quod est Sanctorum scientia. Sic etiam coronæ æternæ ostentatione, & incentivo incitati Martyres sunt ad Deum vehementius amandum, & pro ejus amore martyrium subeundum. Qua de re infra erit nobis sermo, lib. 6. ubi de Martyrum præmio.

C A P. XI.

De Martyrum Patientia absolutissimam, & perfectissimam, elogia aliquot.

1096 **E**tsi haec tenus dicta de Martyrum fortitudine commendent satis illorum patientiam; cum virtus hæc nobilissimæ fortitudinis pars sit, quæ in forti malorum, præfertim injuriarum, sustinentia tantoper eluet, idcirco seorsim hic nonnulla observari præstat de singulari Martyrum patientia, de qua verè Antiochus Homil. 78. Bonorum, si que in nobis sunt, cardo, & caput, Patientia est. Rem totam singulatum expendo.

S. 1.

Virtutum omnium agmen dicit Martyrum Patientia, ut vincat.

1097 **I**n primis cernas in una Martyrum Patientia virtutes reliquias quasi in compendium redactas, miro ex se splendores emittere; imò ipsam esse virtutum omnium ministrum, sequestram, & agmen ducentem, ut tandem vincat per martyrii præfertim opus, ad quod animosè incitat, & acuit. Audi Senecam Epist. 67. ad Lucilium sapienter admodum ita; *Cum aliquis tormenta fortiter patitur, omnibus virtutibus uitius fortasse, cum una in promptu sit, & maxime apparat, patientia. Sed omnino sapienter, atque graviter Tertullianus in eodem argumento locuples lib. de Pati. cap. 15. Quantum Patientia licet, ut Deum habeat debitorem?* Nec immerito. Omnia enim placita ejus tueruntur; omnibus mandatis ejus intervenit. Quasi dicat, meritò Deum locupletem debitorem Patientia habet, cum ipsa sit virtutum omnium sequestra, quæ charissimæ sunt Deo: es laque tercia. Narrat deinde placita Dei, quæ tuerunt Patientia, & mandata, quibus intervenit. Fidem munit, pacem gubernat, dilectionem adjuvat, humilitatem instruit, pénitentiam expectat, exomologesim

Senec.

Tertul.

Tertul.

designat, carnem regit, spiritum servat, linguam frenat, manum continet, tentaciones inculcat, scandala pellit, Martyria consummat. Nihil dici majus potuit: utclareat una virtute Patientia duce, firmari fidem, pacem gubernari, in omni jungiorum procella; Regiam omnium virtutum caritatem adjuvari; intrui humilitatem, uti discipulam magistrâ; pénitentiam expectari, ut perditum filium a matre arantissima; carnem regi per abscentiam & jejuniū; spiritum servari tanquam in custodia; lascivientem lingua equum frenari; manum contineri à rapinis; tentaciones inculcari, ut nullam habere possint vim adversis eum, qui libenter patitur injuriam; scandala pelli, quæ in tormentorum perpeccione, & fide abneganda esse poterant. Vides hæc? In uno plane patientiae lumine pulcherrima virtutum omnium lumina vides: vides & uni patientiae virtuti virtutum omnium agmen attribui. Quorum ergo tanta spectant lumina? Quorum tantus cum tanto exercitu Dux? Certè, ut martyria consummat: non enim sine exquisissimâ Patientia virtutum omnium agmen ducente poterant Martyres tot contumelias pati æquanimiter, tot tamque immansima tormenta subire generosè, & triumphatores evadere. Una illos Patientia cum suo agmine robustissimo eos acuit, & ad martyrium incitavit securos de triumpho, ac de tanti operis consummatione: martyria consummat. Inde illud à Jacobo Apostolo datum Christianæ Patientiae Jac. 1. 4. elogium: *Patientia opus perfectum habet. Syriacè est, opus consummatum.* Ut enim egredie S. Zeno Veron. Serm. de Patientia, Patientia non tantam in multiplicandis virutibus laudem ponit, quam in finiendis: id est, perficiendis, consummandis, ac si Patientiae opus sit ipsa operum absolutissima perfec- & consummatio. Extrema martyrii imagini manus imponitur, dum per patientiam diu multum elaboratur: absolutissima, & perfectissima appetet, diversis virtutum omnium coloribus, & splendoribus, quasi fucorum floribus, studiosè perpolita. Consonat S. Hieronym. de regulis Monachorum, ita præclarè: *Inde gloriösi testes (id est, Martyres) efficiuntur, dum fide pleni, dum Dei timore solliciti, dum continentiae discipuli, dum filii spei, duce Patientia, reperiuntur.* Cernis patientiam ducere fidei, timoris, continentiae, spei, ac reliquarum virtutum exercitum? Planè ut sic vincat in martyrii certamine, & Martyres efficiat per consummationem martyrii. Proinde S. Greg. lib. 16. Moral. rectè concludit; *Qui à statu Patientia corruit, ipsum sibi testem esse non permansurum ante gladios, ostendit.*

1098 Præstat etiam audire Tertullianum lib. de Pati. c. 13. ubi splendidè probat, necessariam non solum animi, sed corporis quoque patientiam; atque hanc in Martyribus potissimum relucet redundantem ab animi patientia illustrissima. Et subtextit: *Cum Tertul. verò producitur ad experimentum felicitatis, ad occasionem secundæ intinctionis, ad ipsum divine sedis ascensum, nulla plus illuc quam Nulla plus in Martyrio virtus Patientia corporis.* Ad que verba observo cum Tertulliani illustratoribus, secundam quam corporis intinctionem appellari martyrium, ut fit pateris patientia à Patribus; nam post aquæ baptismum, ita hæc

Corona triumpba- torum
Sapi. 10. 10.

Patientia. Cap. II.

313

hæc altera sanguinis intinção. Deinde verbum producitur verbum esse puratur Athletarum, & militum, qui in medium adducuntur pugnaturi, ut fiat de illorum fortitudine experimentum, & aliis sint exemplo. Producuntur ergo Martyres designati ad martyrii stadium, ut fiat de illorum religione periculum; adducuntur splendidissimo stiplati virtutum omnium exercitu, ut colluctentur, & vincant. Quenam, rogo, virtus in hac pugna agmen ducit, generosiss pugnat, caput exerit infraeo pectori? Utique, *Nulla plus illuc, quam Patientia corporis;* sine qua reliqua virtutes infirmæ essent, & imbellès; & non pauci cesserunt immanitati cruciatuum diutiniorum, ut observat S. Basi. Hom. de 40. Martyribus: *Veluti in pelago naufragantes, quæ virtute patientia parta multorum annorum secum in nave vehebant, per impatientiam amiserunt.* Deferendum ergo est uni Patientiae in hoc certamine ducatus, imò & regia martyrii purpura, & corona. O quam hæc virtus ad martyrium necessaria, & quam in Martyribus longè latèque resplendens!

S. II.

Quanti habenda sit Martyrum Patientia, ostenditur in martyrio, veluti lydio in la- pide.

Sapi. 2. 19.

1099 **I**n mentem hic venit quod Salomon Sapi. 2. 19. prædictus non solum de Christo paciente, sed etiam de Ecclesie Martyribus, ad quos verba extendunt Lyranus, Jansenius, Oforius, Lorinus, & alii: Circumveniamus Iustum, &c. (perditissimi aiunt homunciones, & Tyranni) contumelia, & tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, & probemus Patientiam illius; morte turpissima condemnemus eum. S. Bonay. explicat: contumelia verborum. Pro, tormento, est Græca vox basanor, quæ significat lydium lapidem indicem qualitatis auri; lapiedra del toque. Lapidem, cuius attritus fabri aurum vel argentum explorant, verum ne sit, an adulterinum; à verbo basanizo, id est, diligenter examino, probo, torqueo, per questionem extorqueo, exquirro, explor. De hoc lapide, qui atrum, & ferreum habet colorem, interdum rufum, Plinius scribit lib. 33. c. 8. His cotulis periti, cum è vena ut lima rapuerint experimentum, protinus dicunt quārum aurum sit in ea, quantum argenti, vel artis scrupulari differentia, mirabilis ratione non fallente. Tormento igitur contumeliarum, immanissimæ carnificinæ, & illatæ necis, veluti lydio lapide, exploratur Martyrum lenitas, mansuetudo, & patientia, quam idcirco auro assimilavit S. Lau. Justin. in ligno vitæ tract. 5. c. 2. Est enim patientia veluti aurum. Aut itaque; interrogemus eum, id est, examinemus, per questionem extorqueamus, diligenter exploremus: ut sciamus reverentiam ejus: hoc est, ut cognoscamus mansuetudinem, uti ex Cræco vertunt Complutenses, Vatablus, Guarinus, & Jansenius: Et probemus patientiam illius: id est, exploremus quanta qualisque sit ejus patientia in excipiendis injuriis non probosis tantum, sed etiam damnosis. Explorata abunde est contumelias, & cruciamenti

S. Justin. Martyrum patientia, aurum summi pretii.

1100 Addo, ita apparuisse ingentem, tam patientia in martyrio diuina appa- rem expendo. Ecce enim martyrum Christi ignominiosum aequum atque acerbum, quasi lydus lapis fuit ad explorandum an ejus patientia esset Dei, vel hominis, an humana, vel divina. Cum enim animadverterent Judæi Christum aequo animo tot probra & convicia subire, tot perferre infraeo pectori cruciatius, tot summo Patri preces & lachrymas interponere pro persecutoribus; ex hoc lydio contumeliarum, & tormentorum lapide opportunè sunt rationati; hæc non solum hominis patientia est, sed Dei; non humana solum, sed divina. Vident autem Centurio, qui ex adverso stabat (quasi explorans Christi patientiam) quia sic clamans expirasset (sic, id est, patienti perpeccione) aut vere Filius Dei erat iste. Marc. 15. 39. Nec solum Centurio, sed multa Judæorum millia (ut Glosa obseruat ad Isaæ c. 53. 12.) Christum agnoverunt, confessique sunt verum Deum, & hominem. Unde hec agnitus, & confessio? Quia videlicet ad irrogatas injurias, & cruciamenta, patientissimus fuit. Verbera cernebant, spinas, spuma, contumelias, clavos, cruciatus: hominem ex his putabant tantum: cum vero illum vident patientia admirabili hæc perferentem, rectè concludunt, hæc solum Dei patientia est. Rectè proinde Tertullianus incredulos Judæos alioquens lib. de Pati. c. 3. Hinc vel maximè, Pharisæi, Dominum agnoscere debiunt: patientiam hujusmodi nemo hominum perpetraret. Preme illud, hinc vel maximè. Quasi inter omnia Christi miracula stupore plena, & alia ejus opera omnino mirabilia, hoc unum exriterit majus, patientia divinæ, & patientis Dei experimentum; quid fuerit contumeliarum, & tormentorum patientissimus. Consonat S. Cypri. lib. de bo. S. Cypri. Inter cetera admirabilia virtutum, quibus indicia divinæ majestatis expressit, paternam quoque patientiam tolerantie tenore servavit.

1101 Sed redeo ad Tertullianum: cur, Tertul. quofo, Patientiam hujusmodi nemo hominum perpetraret? Nonne homines hanc laborum sustinentiam habere possunt? Nonne perpetiendo, tolerandoque possunt se integros patientes servare? Cur illa Christi patientia

D d tia

314 Lib. IV. P. I. De Martyrum

Tertul.

Martyrum
patientia
videbatur
non homini-
ni, sed Dei.

Calarita.

S. Clem.

In illis in-
finita Chri-
sti patientia
elucebat.
Tertul.

tia dicenda Divinitatis tota, & Filii Dei pro-
prietas? Responde continenter: *Talia, tan-
taque documenta satis aperte non sermonibus
modo in praecipiendo, sed etiam passim inbus
Domini sustinendo probant is, quibus crede-
re datum est, Patientiam Dei esse naturam
efficiam, & præstantiam ingenitam cuiusdam
proprietatis.* Quasi diceret: homini acqui-
renda est patientia usu, & actibus, Christo
naturalis, & ingenita Patientia est, unde es-
se nisi Dei non potest. Christus ergo ipsa-
met Dei patientia incarnata est, & huma-
nata, effectaque natura; imò verè proinde
Fili Dei notio, & proprietas ingenita à Pa-
tre patientissima; & quasi constitutivum, &
distinctivum illius; nam Pater & Spiritus San-
ctus patientia incarnata non sunt, neque in-
genita illis hac proprietas, cum geniti non
sint. Hinc igitur vel maximè Judæi Chri-
stum agnoscere debuerunt verum Dei Filium,
verumque Deum. Jam ergo quid de exqui-
sita Martyrum Patientia dicendum? Adeò
apparuisse eximiā, reor, inter illatas injuri-
as, & cruciamenta, ut non hominis, sed
Dei; non humana, sed divina queat appella-
ri; ac proprieṭea ipsos Martyres sic patien-
tias divina filiatione conspicuas, & quo-
dammodo per patientiae tenorem, quem fer-
varunt, Dei filios & Deos. Atqui Marty-
rium dominica fortitudinis singularis imita-
tio est, ut loquitur Lucifer Calaritanus in
libello, quod moriendum sit pro Dei Fi-
lio: est etiam subindè *Martyr Frater Domini*,
Filius Altissimi, ut scribit S. Clemens lib.
4. Conſtitu. Apostoli. c. 1. Unde hæc,
rogō, niſi à patienti perpeſſione, in qua reſ-
plenduit & singularis dominicæ paſſionis,
imitatio, & divina filiarior, & fraternitas
cum Christo, cui ingenita à Patre Patien-
tia est, quasi notio, proprietas, constitu-
tivum, & distinctivum ipſius? Rursus, cū
Christus in suis perpetiatur Martyribus, imò
non tam ipſi, quām Christus pati videatur
(ut Ecclesia Patres alibi memorati loquen-
tur) ſi inde, illorum patientiam non tam
ipſorum eſſe, quām Filii Dei patientis, ac
proinde divinam. Hinc capio Tertullianum
illud, loco memorato: *Patientia Do-
mini in Malcho vulnerata eſt.* Quid hoc?
Qua ratione Christi patientia vulnus in Mal-
cho accepit? Nonne Petrus fuit, qui in Mal-
chum irruit impatienter, illumque vulnera-
vit? Quid vulneratio iſthæc cum patientia
Christi vulnerata? Certè, cum Petrus eſſet
Christi discipulus, & æquo animo adverſa
omnia ferre debuſſet, Magiftri exemplo in
suis patientis, Christi patientia vulnerata di-
citur, dum Petrus Malchum vulneravit;
quasi hæc impatiencia apparere poſſet non
tam Petri, quām Christi; qui ſuam often-
dit patientiam tunc etiam cum in suis pati-
tur Martyribus, ipſique patienter injurias,
& tormenta ſubeunt. Dixeris ergo valde
merito, Martyrum patientiam non tam ſuam,
quām Christi eſſe patientiam; non huma-
nam, ſed divinam: cum hanc à Christo di-
cierint, & in illum tanquam in magistrum
redundare debeat. En quo pacto contume-
lia, & cruciatus, quos patientia incredibili
pertulere Martyres, ſint quāli lydius lapis,
unde qualis quāque illa ſit deprehenditur.

1102 Non omitram quæ de admirabili Pa-

mentum

1104 Hæc illa virga eſt, quā tantoperē com-

S. III.

*Martyrum Patientia ad instar eſt Mercuria-
lis virgæ, quidquid tangit aurum fit.*

1103 Patientiam eſſe Mercuriale virgam,
que quidquid tetigerit, tranſmutat
in aurum, prodit ingenioſe Epictetus apud Epict. Arrianum lib. 3. c. 20. ubi afflignans fructus, qui ex forti ac patienti terum adverſarum perpeſſione percipi ſolent, ita fatur: *Huic malus eſt vicinus; ſed mihi bonus eſt; æqui-
tate enim animi me exercet. Pater knic eſt
malus, mihi bonus eſt: id eſt, Mercurii virg-
ula.* Hac quidquid tetigeris, aurum eſt. *Negau-
quam iſtud promittit; ſed illud potius. Quod
voles, accipe; & ego ipſum efficiam bonum.
Accipe morbum, mortem, paupertatem, con-
tumeliam, extrellum ſupplicium. Omnia hæc
emolumenatum erunt contactu Mercurialis vir-
gulae.*

Argutum ſanè pronunciatum; quo in-
genus patientiae vi exprimitur, quæ valet
naturæ mala in bona commutare; vilissima in
preiosissima; faida in pulchra; acerbissima in
ſuavissima; mortem in vitam. Quod ap-
paret maximè in Martyrum patientia, veri-
ſime Mercuriali virgæ.

mentum

Patientia. Cap. II.

315

mendat coronatus Poeta Ps. 2. 9. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Quæ verba inferiorē refero ad Christi imperium, quo nullum, nec secundum ſpeciem durius, nec Christo ipſi gloriosius, nec ipſis ſubditis uilius; eo quippe fideles moderantur uſque ad ſanguinis effuſionem, & viræ diſpendium, qui ſub hac virga dura, & inflexibili gubernati, libentiffime dira quæque ſubeunt. Cur non virgam appelles ferream Patientiam ipſam, quæ & dura eſt, atque inflexibilis ad perferenda adverſa omnia æquanimitate? Reges eos in virga ferrea (at ibi S. Bruno) id eſt, inflexibili regimine: ut neque morte, neque vita ſeparentur à charitate. Quod per patientiam praefat Deus. Hanc eandem patientiae virgam appellat David Ps. 44. 7. *Virgam direc-
tionis.* Hebraicæ, æquitatis, planicie: per patientiam enim aspera quæque via, & ardua complanatur. Et Ps. 22. *Virga tua, & baculus tuus, ipſa me confolata ſunt.* Solent enim in ſacris Litteris, connecti inter ſe patientia in tribulationibus, & conſolatio: ad Rom. 15. 14. *Patientiam, & conſolationem:* *Deus patientia, & ſolatio.* Faceſit non pa-
rum negotii ſacris Interpretibus; quid ſit quod Christus Dominus apud Matt. 11. 10. monet fuos diſcipulos: *Nolite poſſidere au-
rum, neque argentum, &c. non peram, neque
virgam: & e converto apud Marcum c. 6.* dicitur: *Precepit eis ne quid tollerent in via,
niſi virgam tamum.* Cur ibi virgam veteri, hīc vero permittit? Inter multas interpreta-
tiones, maximè arridet Janſenii expoſitio, cui nonnulli ali adhaſere ut poſſimum: vi-
delicet prohiberi a Christo virgam cum ferro, ſeu ferrea cufide, quā Judæi iter agentes utebantur ad defenſionem, & vindictam; concedi vero baculum ſeu virgam ad nitendum, ſed ſine ferro. Hoc ſi ad altiorē ſenſum advocate velimus, ille non ineptus, neque à mente divina alienus: ut per virgam ferreo cufide armatam, & paratam ad vindictam intelligatur impatiencia in ad-
verſis: per baculum autem ſive virgam, quæ eſt instrumentum ſuſtinendi, designetur pa-
tientia Christiana à vindicta abhorrens, &
dira quæque ſuſtinens. Inde à S. Grego. Nyſſe. lib. de Virgin. c. 18. Patientia ap-
pellatur *baculus, ſeu virga.* Virga quidem
divina, quæ quidquid tangit aurum fit: *Vir-
gam virtutis Dei* appellat David Ps. 109. 2. S. Hiero. legit: *Virgam fortitudinis. Cam-
penis, Robur fortitudinis.*

1105 Paulum audi patientiſſimum, ad Roma.
8. 28. *Scimus autem quoniam diligentibus
Deum omnia cooperantur in bonum iis, qui
ſecundum propositum vocati ſunt sancti.* Di-
xerat Apoſtolus veru proximè ante laſpo, ſpiritu ſanctum pro nobis poſtulare, &
intercedere, ut vero occurrat objeſtio: ifi ſpiritu pro nobis intercedit, unde tanta
malorum congeries filiis Dei incubit? Re-
pondeſt, mala omnia verti in bonum dil-
igentibus Deum: ubi dilectionem intelligit
Patientia magiſterio eruditam, ſeu ipſam
met charitatem patientem, vel patientiae ad-
ſociatam. Ut enim Tertulli. lib. de Pati.
c. 12. *Dilectio Patientia diſciplinis eruditur.*
Et ipſe Paulus 1. ad Corin. 13. 4. *Charitas
patiens eſt: omnia ſuſſert, omnia ſuſſinet.* Hac
ergo patiente dilectione affectis mala om-
nia illa adverſa cooperabantur in bo-
num per Patientiae virtutem; de qua Ter-
tulli. lib. de Pati. c. 13. *Carnis Patientia in
persecutionibus prelatitur: ſi & carcer pre-
veniat, caro in vinculis.* Similiter S. Ignatius
Martyr Epis. ad Ephesiſ, ſentiebat, cum cla-
ſi. Ignat.

D d 2 mat;